

***ВІСНИК СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
«ВАПРА»***

**ВІННИЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 187

Вінниця 2024

**ВІСНИК СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
«ВАПРА»**

**ВІННИЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 187

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

*«Актуальні проблеми ефективного соціально-
економічного розвитку України»*

18 квітня 2024 року

Вінниця 2024

УДК 338.1

Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2024. Вип. 187. 415 с.

У Віснику розглядаються глобальні імперативи підприємницького потенціалу компаній на внутрішньому та зовнішньому ринках; проблеми та перспективи соціального забезпечення громадян; сучасні моделі, стратегії, технології менеджменту; стан, виклики та перспективи розвитку публічного управління в Україні; проблематика моделювання та проектування процесів управління в соціально-економічних системах. Значна увага приділяється стратегічним напрямкам розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті динамічних євроінтеграційних процесів; фінансовому механізму забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблемам та перспективам торгівлі в реаліях сьогодення; маркетинговим технологіям в умовах інноваційного розвитку бізнесу. Висвітлюються регіональний та національний виміри тенденцій розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; політико-правові, історичні та соціально-психологічні тенденції державотворення в Україні. Досліджуються передумови професійної самореалізації молоді в умовах ринкової економіки: мовний, соціальний та міжкультурний аспекти.

Розраховано на аспірантів, молодих вчених, здобувачів вищої освіти, які цікавляться проблемами соціально-економічного розвитку суспільства.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Бабчинська О. І., д-р екон. наук, доцент, **Власенко І. Г.**, д-р мед. наук, професор, **Громова О. Є.**, д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор, **Корж Н. В.**, д-р екон. наук, професор, **Романовська Ю. А.**, д-р екон. наук, доцент, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, професор, **Антонюк К. Г.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Вівсюк І. О.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Добровольська Н. В.**, канд. пед. наук, доцент, **Довгань Ю. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Китайчук Т. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Мазуркевич І. О.**, канд. екон. наук, **Майстер Л. А.**, канд. екон. наук, доцент, **Осіпова Л. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Павлюк Т. І.**, канд. екон. наук, доцент, **Стратійчук В. М.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент.

Свідоцтво Вінницького обласного управління юстиції про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації № 662-20-р серія ВЦ від 14 грудня 2006 року.

ЗМІСТ

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бєлко Ю. М.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ HR-СТРАТЕГІЇ ОРГАНУ

ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ..... 11

Боднюк І. Л.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА

ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ..... 17

Бондар Ю. Є.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ

УКРАЇНИ..... 25

Важинський А. О.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИФРОВОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ

У ВИРОБЛЕННІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ..... 31

Винник А. О.

Здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ЯК ОСНОВИ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..... 39

Владімірова Т. О.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО

БРЕНДУ УКРАЇНИ..... 47

Восводко Д. Р.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЦИФРОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ В

ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ..... 52

4. Карпенко О., Левченко О., Сакалош С. Партисипативні трансформації на місцевому рівні: електронна та цифрова демократія. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. №1(77). С.111-115. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/170439>.

5. Ніколіна І.І., Герасимюк К.Х. Дослідження кореляції між впровадженням принципів належного врядування та спроможністю громад. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 31. С. 49-54.

6. Ткаля О. В Розуміння належного врядування за сучасних умов. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) № 2. С. 125-130.

7. Ніколіна І.І., Мережко В.М. Теоретичні аспекти розбудови належного врядування на місцевому рівні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Т. 33 (72) № 6, 2023. С.133-137 (фахове видання).

УДК 34:336.1:352(045)

Винник А. О.

Здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

ЯК ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В статті вивченні теоретичні та правові аспекти місцевих фінансів як основи місцевого самоврядування. Проаналізовано зміни правового механізму в контексті реформи децентралізації влади спрямовані на фінансову самостійність органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: *місцеві фінанси, місцевий бюджет, органи місцевого самоврядування, бюджетна децентралізація, публічне управління.*

Постановка проблеми. Органи місцевого самоврядування, що у сучасних умовах стають новою територіальною владою, мають за мету забезпечити належні умови для життя всіх мешканців і потребують достатньої фінансової підтримки. Місцеві фінанси є ключовою складовою ефективного функціонування місцевої громади. Формування, розподіл та використання фінансових ресурсів залежать від законодавчого регулювання бюджетних процесів, які є важливим і потужним інструментом місцевих фінансів.

Проведення адміністративно-територіальної реформи та утворення територіальних громад сприяли підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні обсягів фінансових ресурсів та активізації пошуку джерел їх формування. Аналіз даних свідчить про зростання обсягу фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні територіальних громад, та, відповідно, про посилення можливостей місцевої влади щодо здійснення повноважень у сфері формування, використання та контролю місцевих фінансів.

Над проблематикою діяльності органів місцевого самоврядування працювали такі науковці: Ананьєва Є.А., Волкова В.В., Волкова Н.І., Зубенка В.В., Ніколіна І.І., Мережко В.М та багато інших науковців.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних та правових аспектів місцевих фінансів як основи місцевого самоврядування.

Фінансова система України складається з різних фінансових інститутів, включаючи місцеві фінанси, які обумовлені державним та адміністративно-територіальним устроєм, регулюються законодавством.

Ананьєва Є. зазначає, що фінансово-правовою основою територіальних громад є сукупність правових норм, які регулюють фінансові відносини, що складаються в процесі формування та витрачання фінансових ресурсів територіальних громад із метою виконання завдань та функцій рад та виконавчих органів територіальних громад [2, с. 57].

Відповідно до статті 142 Конституції України, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, які є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають у віданні районних і обласних рад.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» регулює фінансові відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також їх добровільного приєднання до територіальних громад. Отже, держава передбачає територіальним громадам майно, фінансові, земельні, природні ресурси та сприяє їхньому розвитку.

У 2014 і 2015 роках були внесені значні зміни до бюджетного законодавства. Уряд затвердив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4] та ухвалив розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 18.06.2014 р. № 591-р., яке вже втратило чинність. Згідно з цим планом були внесені зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, що відзначилося першим етапом бюджетної децентралізації.

Зокрема, було прийнято Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин», що встановив нову схему міжбюджетних відносин [5]. Також Постановою «Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» Уряд встановив нові засади перерахування міжбюджетних трансфертів [6].

До складу законодавства, яке регулює бюджетну систему України, також входять Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інші нормативно-правові акти. На місцевому рівні показники бюджету річно затверджуються рішенням сесії місцевої ради «Про затвердження бюджету міста / села / району / області» [3, с. 16].

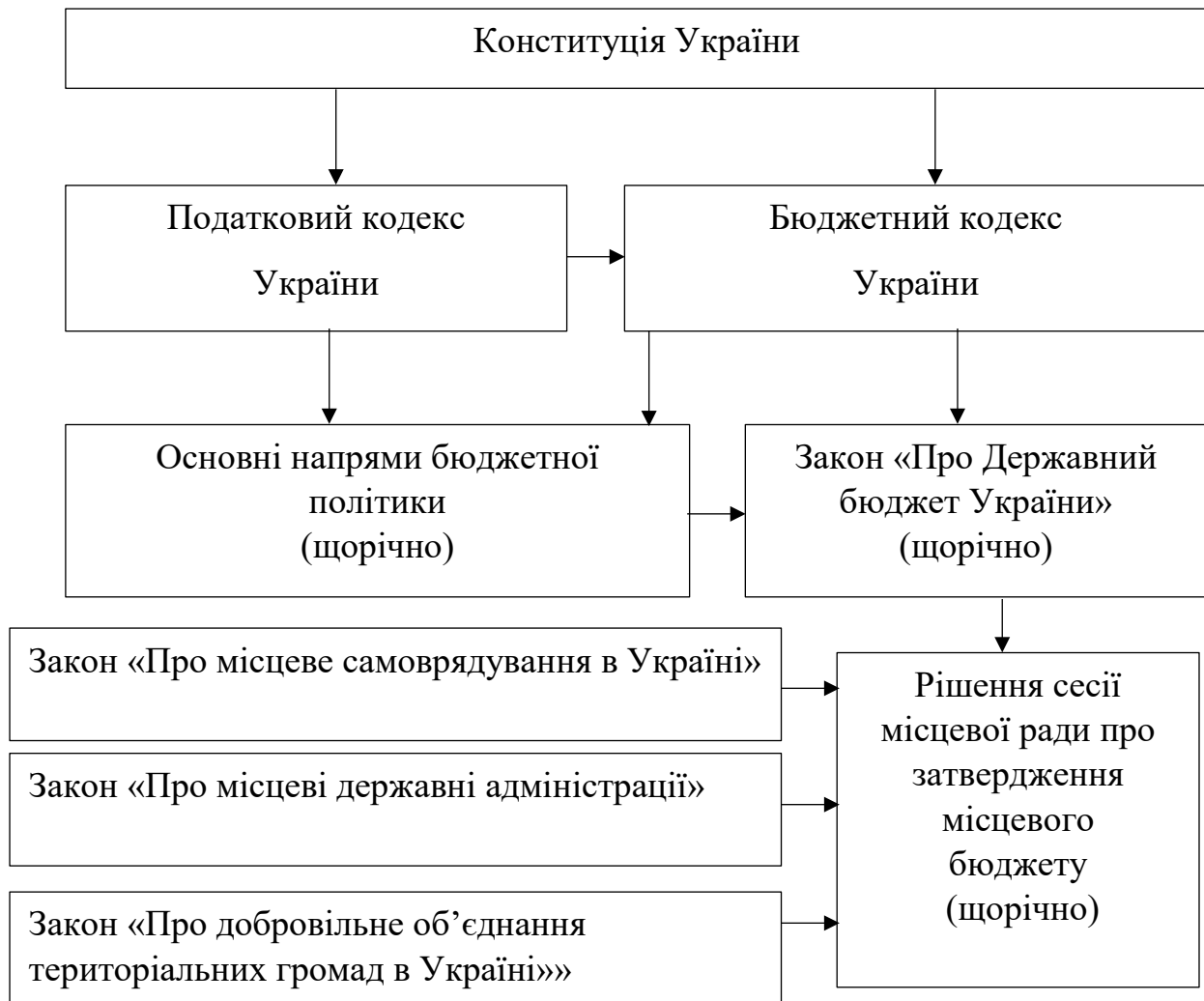

Рисунок 1 – Алгоритм взаємодії нормативно-правих норм щодо місцевих фінансів

Ананьєва Є. визначає фінанси територіальних громад як складник публічних фінансів, вид місцевих фінансових ресурсів. Дослідниця трактує цю категорію як суспільні відносини, що складаються у процесі формування, розподілу та використання фондів коштів органів місцевого самоврядування і пов'язані з задоволенням потреб населення відповідної території [2, с. 57].

Волкова В. В. та Волкова Н. І. у навчальному посібнику «Місцеві фінанси»

визначають, що місцеві фінанси – це система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих [1, с. 6].

Ніколіна І.І. зазначає, що децентралізація управління – характерна ознака становлення і розвитку соціально-економічного сектора різних країн на нових демократичних засадах. Дослідниця визначає три взаємодоповнюючі шляхи процесу децентралізації: активне залучення громадського впливу на розв’язання соціальних проблем; посилення ролі місцевих органів управління соціальним сектором у прийнятті відповідних рішень про початок організаційно-економічних змін; зростання автономії закладів соціального сектора в управлінні їх фінансовими, матеріальними та кадровими ресурсами [7].

Бюджетна децентралізація в Україні означала передачу бюджетних ресурсів від центрального рівня до місцевих органів влади для виконання делегованих державою повноважень. Основним акцентом цієї децентралізації були бюджети об’єднаних громад. Ключовим аспектом цього процесу була передача реальних фінансових ресурсів у міста та села та втілення принципу бюджетної субсидіарності.

Протягом 2016-2021 років автономія місцевих бюджетів стала не лише декларативною, а й реалізувалася на практиці. Ця реформа була спрямована на поліпшення системи управління державою, при цьому центральна влада обмежувала свою діяльність стратегічними та загальнодержавними функціями, що важко диференціювати для потреб конкретного громадянина на місцевому рівні.

Одночасно спостерігалася спроба відокремити фінансові ресурси, делеговані державою для виконання певних повноважень, від фінансових ресурсів, що належать місцевій владі, шляхом включення витрат на делеговані повноваження до переліку витрат держави та покладання повної відповідальності за виконання власних програм на місцеві органи влади.

Ананьєва Є. в статті «Фінансово-правова основа діяльності об’єднаних

територіальних громад» підсумовує, що фінанси територіальних громад охоплюють частину публічних фінансових ресурсів, які надаються державою, становлять власність територіальних громад і до яких належать бюджетні фонди, позабюджетні фонди, кошти бюджетних установ, що перебувають у комунальній власності, фінанси власних комунальних підприємств та установ. Фінансові ресурси територіальних громад складаються з бюджетів, позабюджетних фондів, фінансів об'єктів державної та комунальної власності та інших фінансів, що використовуються для соціально-економічного розвитку регіону [2, с. 57].

Ніколіна І. та Мережко В. зазначають, що сьогодні в сфері публічного управління спостерігаються позитивні тренди, обумовленні наслідками успішної децентралізації на місцевому рівні через реалізацію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, яка сприяла розбудові спроможних громад на принципах економічної доцільності, соціальної необхідності та субсидіарності. Органи місцевого самоврядування частіше використовують партнерські підходи до прийняття рішень, активно залучення експертів різних напрямків як консультантів, аналітиків та радників, співробітництво з представниками громадських структур, впровадження партисипативних технологій взаємодії з громадянами, сприяння посиленню відкритості, прозорості влади, надання громадянам якісних адміністративних послуг тощо, що свідчить про застосування новітніх концепцій публічного управління [8, с. 134].

У контексті управлінської діяльності громадська участь дозволяє враховувати соціальні аспекти під час планування, мінімізувати соціальні та політичні ризики, пов'язані з ухваленням та реалізацією управлінських рішень, коригувати плани та поведінку влади відповідно до інтересів різних суспільних груп, а також залучати їх до процесу ухвалення цих рішень. Громадська участь у бюджетному процесі та наданні послуг може мати різні форми, від пасивного надання інформації до активної участі в переговорах та обговореннях. Ця участь також може відбуватись на різних етапах бюджетного циклу.

На етапі формування бюджету важливо забезпечити відображення

планування бюджетних доходів і видатків у середньостроковій та довгостроковій політиці місцевих органів влади, включаючи стратегію та пріоритети, ефективне планування витрат, визначення чітких цілей та показників результативності. Наявність довгострокового бачення та стратегії місцевого розвитку є передумовою ефективного планування роботи на рік.

При довгостроковому стратегічному плануванні та складанні річних планів ефективність участі громадян підвищується за допомогою проведення обговорень та фокус-груп за різними секторами та групами населення, дискусій за круглим столом, робочих груп та консультативних комітетів, громадських слухань та загальних зборів громадян, а також через опитування та обстеження громадської думки та участь громадян у сесіях ради та засіданнях комітетів [3, с. 165-166].

Навчальний посібник «Сучасна бюджетна система: правила та процедури» описує процедури інституціоналізації механізмів участі через прийняття місцевих норм та правил внутрішнього розпорядку: відданість принципу прозорості бюджету та залучення громадян доцільно проголосити в Статуті місцевої громади та в подальшому деталізувати в нормах місцевого рівня [3, с. 169].

Отже, оскільки однією з найважливіших ознак, яка визначає демократичний характер публічного управління, є рівень участі громадян у процесі ухвалення важливих управлінських рішень на всіх рівнях, то громадяни є ключовою зацікавленою стороною у забезпеченні прозорості бюджетного процесу, тому врахування громадської думки під час управління місцевими фінансами дозволить спрямувати бюджетні кошти на фінансування послуг, що є найбільш пріоритетними для громади.

Список використаних джерел:

1. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.
URL:

https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2656/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%9D%D0%9F_%20%D0%9C%D0%A4.pdf

2. Ананьєва Є. А. Фінансово-правова основа діяльності об'єднаних територіальних громад. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2020. Вип. 4 (48). С. 54-58. URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2020/4/9.pdf>

3. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». К., 2017. 184 с. URL: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/170x240_preview_0.pdf.

4. Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

5. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>.

6. Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів: у Постанову Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 р. № 12 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2015-%D0%BF#Text>.

7. Ніколіна І.І. Трансформація публічного управління в Україні в умовах децентралізації. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць VII Міжнародної наук.-практ. конференції* (м. Вінниця, 17-19 вересня 2018 р.). Вінниця. 2019. С. 279-290. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=uk&id=25769>.

8. Ніколіна І.І., Мережко В.М. Теоретичні аспекти розбудови належного врядування на місцевому рівні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування.* Т. 33 (72) № 6, 2022. С.133-137. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/20>.